

RECENZE KNIHY JAKÉ ZMĚNY JSOU NUTNÉ PRO SPRÁVNÉ FUNGOVÁNÍ TERÉNNÍCH SOCIÁLNÍCH SLUŽEB V ČESKÉ REPUBLICE

Autor: Jiřího Horecký a kolektiv

Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR, 2023. ISBN: 978-80-88361-36-7

V uplynulých dnech představila Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR studii s názvem "Jaké změny jsou nutné pro správné fungování terénních sociálních služeb v České republice". Na jejím zpracování se podílel široký okruh autorů především z řad poskytovatelů terénních sociálních služeb pod vedením Ing. Jiřího Horeckého, Ph.D., MSc. MBA, prezidenta Asociace. Ten v úvodu této studie velmi přesně uvádí "Dostupnost terénních sociálních služeb je nezbytným a klíčovým předpokladem toho, aby senior či osoba se zdravotním postižením mohli zůstat co nejdéle doma, ve svém přirozeném prostředí a pomoc a podpora jim byla poskytována právě v tomto místě. Jde o sociální službu, která v jisté míře a intenzitě představuje ekonomicky efektivnější řešení a zcela jistě je lepší variantou z pohledu kvality života příjemců těchto sociálních služeb. Přestože jsou tato fakta všeobecně známá, jde o sociální službu, která se v České republice nerozvíjí, je často místně, ale i časově nedostupná. V posledních letech dokonce dochází ke snižování kapacit terénní (pečovatelské) služby navzdory tomu, že se počet seniorů, tj. poptávka po této službě dlouhodobě zvyšuje." Celá studie se snaží celkem v 19 kapitolách odpovědět na klíčové otázky, které determinují poskytování těchto služeb. Je namátkou uvádím:

- Jaká je role měst a obcí při poskytování terénních sociálních služeb?
- Proč jsou terénní sociální služby v České republice nedostupné?

- Proč je nutné mít jeden, a ne 14 systémů financování terénních sociálních služeb?
- Je nákladnější pobytová, nebo terénní sociální služba?
- Jak výše úhrady ovlivňuje dotace?

Jako ekonomka mě nejvíc zaujaly pasáže, které se věnují ekonomickým aspektům souvisejícím s poskytováním těchto sociálních služeb. V tomto smyslu oceňuji velmi přesnou kvantifikaci nákladů na poskytování terénních a pobytových sociálních služeb, která je provedena z pohledu veřejných rozpočtů. Z provedené kvantifikace vyplývá, že pokud příjemce péče odebírá více než 2,15 hod. péče denně v domově pro seniory, resp. 2,65 hod. péče v domově se zvláštním režimem, pak je pro veřejné rozpočty ekonomicky výhodnější poskytování služeb v pobytové sociální službě. Z pohledu klienta je přitom ekonomicky výhodnější pobyt v pobytovém zařízení sociálních služeb (úhrada za poskytnutou péči je stanovena ve výši přiznaného příspěvku na péči), pokud příjemce péče potřebuje více než 4,7 hod. péče denně. Je zřejmé, že při rozhodování o dalším směřování sociálních služeb není možno tyto údaje opomenout.

Inspirativní je rovněž pasáž, která se týká možnosti zavedení osobních rozpočtů místo univerzálního příspěvku na péči, což neumožňuje podchytit rozmanitost potřeb jeho příjemců. Jedním ze základních problémů současného příspěvku na péči je skutečnost, že se ve 4 stupních snaží postihnout všechny zdravotní a sociální situace a potřeby jeho příjemců. Zatímco v případě seniorů je objem a struktura jejich potřeb relativně homogenní, u osob se zdravotním postižením jsou jejich potřeby velmi rozmanité, mění se věkem, zasahují např. i do integrace na trhu práce. Individuální osobní rozpočty představují rozpětí možné podpory, která je čerpána dle skutečné potřeby, nejde tedy o dávku, která je každý měsíc stejná bez ohledu na potřeby. Je zřejmé, že se jedná o zásadní systémovou změnu ve financování sociálních služeb, je však potřebné připomenout, že o tomto řešení se vedly diskuse již na počátku tohoto tisíciletí v souvislosti s možností poskytování voucherů na poskytování potřebných sociálních služeb příjemcům příspěvku na péči.

V závěru studie autoři navrhuje realizovat řadu opatření, která by přispěla ke zvýšení efektivity poskytování sociálních služeb a která by přispěla k úspoře nákladů při jejich financování. K návrhům, které by mohly snížit finanční zátěž systému, podle jejich názoru patří:

- přenesení vytíženosti pracovníků v přímé péči na poskytovatele, kdy změna by měla spočívat ve výčtu typů sociálních služeb, u kterých je možné efektivitu hlídat měřitelnými ukazateli, např. u terénních sociálních služeb na základě nákladů na poskytnutí 1 hodiny péče,
- zjednodušení metodik poskytování sociálních služeb,
- optimalizace pečovatelských služeb tak, aby se pečovatelské služby mohly více zabývat poskytováním tzv. péčových služeb, které jsou v mnoha obcích a městech nedostatečně pokryté a které by měly mít nad rozvozem obědů prioritu,
- stanovení personálních standardů, kdy nastavení závazných kvót počtu klientů na jeden úvazek sociálního pracovníka nebude tak v mnoha případech znamenat úsporu financí, ale naopak bude zvýšení mzdových nákladů za navýšený počet pracovníků,
- sjednocení formulářů, žádostí o dotace a systému výkaznictví,
- určení rozpětí nákladů na jednu poskytnutou hodinu přímé péče, které zohlední náročnost služby dle jednotlivých lokalit a která tím povede k zefektivnění činností, a tím

i k rozšíření cílových skupin, příp. provozních hodin, pro lepší vytížení jednotlivých zaměstnanců.

Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR vydáním této studie posiluje svoji roli odborné profesní organizace, která již několik let přináší návrhy na řešení klíčových problémů v oblasti sociálních služeb. Je zřejmé, že celý systém sociálních služeb v naší zemi stojí před zásadní systémovou změnou, která musí m.j. reagovat na důsledky očekávaných demografických trendů a na dramatický růst životních nákladů. Je zřejmé, že opatření, která jsou v této studii prezentována, mohou přispět k potřebnému rozvoji tohoto systému sociální ochrany obyvatelstva.

<https://www.apsscr.cz/media/a4-financovani-terenni-sluzby-2023-final.pdf>

Kontakt

doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.
Ústav veřejné správy a sociální politiky
Fakulta veřejných politik Slezské univerzity v Opavě
Bezručovo náměstí 885/14, 746 01 Opava
Česká republika
ladislav.prusa@fvp.slu.cz